

A közreadó utószava

Nem sokkal azután, hogy Jack Crabb idáig ért elbeszélésében, maga is elhunyt, amint azt már az Előszóban említettem. Nagy kár, hogy nem adhatott számot későbbi éveiről, amelyek bizvást éppen olyan figyelemre méltóak lehettek, mint első harmincnégy esztendeje. Számos szellemes utalásából arra kell következtetnem, hogy egy időn át a néhai William P. Cody, vagyis a „Buffalo Bill” igazgatta vadnyugati cirkuszával turnézott, s meglehet, Európába is átrándult a társulattal. Noha célzásai homályosak voltak, lehetséges, hogy eljutott egészen Velencéig, s ott számos sziú indián társaságában lefényképezték egy gondolában.

Az is valószínű, hogy későbbi éveiben megfordult a Sandwich-szigeteken – Hawaiiiban, mai szóhasználatunk szerint –, s ott megkedvelte a sziget női lakóit, akik akkortájt még ruhátlanul fürdöztek. Arra engedett következtetnem, hogy a múlt század utolsó és századunk első éveiben Latin-Amerikában sem volt egészen ismeretlen. Bizonyos tétova utalásokat tett arra is, hogy járt Guatemalában, Kubában, Mexikóban, többnyire forradalmak idején, noha – ezt világosan leszögezte – ment volt minden politikai meggyőződéstől.

Ami, meglehet, éppen annyira sajnálatos, mint az, hogy Mr. Crabb olyan nyilvánvaló híve volt az erőszaknak – ezen a ponton el kell magam határolnom tőle. Végére is, fehér ember vagyok, s vallom, hogy végül az értelemnek kell felülkerekednie; az oroszlán *igenis* meg fog férni a báránynyal, már ha megengedik, hogy agnosztikus létemre ezzel a bibliai fordulattal fejezzek ki egy komoly morális tételt.

A mondást egy ízben Mr. Crabbnak említve, válaszától végigfutott a hideg a hátamon:

– Hát ez teljesen oké, fiacskám, föltéve, hogy időnkint új bárányról gondoskodunk.

Jack Crabb cinikus ember volt, bárdolatlan, gátlástalan, még irgalmatlan is, ha kellett. Most, hogy közreadom csonka életrajzát, óva intem tőle a befolyásolhatóbb kedélyeket. Ebben az emberben a hely, az idő és a körülmények produktumát kell látnunk. Ilyenek voltak azok a férfiak, akik határainkat egyre nyugatabbra tolva, eljutottak a fénylő óceánig.

Konklúzióképpen azonban hadd tegyek egy őszinte beismerést. Jómagam soha nem tudtam eldönteni, mennyit higgyek el Mr. Crabb történeteiből. Nem egy éjszaka riadtam fel a kora hajnali órákban azzal az iszonytató gyanúval, hogy gonosz tréfa áldozata lettem; írásztalomhoz rontva reggelig méléztam ilyenkor a kézirat felett.

Mert, ugyebár, képtelenségnek tűnik, hogy egy ember akár csak a harmadát is átélte volna annak, amit Mr. Crabb állít. A felét netán? Abszurdum! Az egészet? Beteges hazudozás! Igen, de ha mint én, önök is igaznak fogadják el az elbeszélés bármelyik részletét, akkor az azt megelőző és követő események is joggal követelhetik bizalmunkat. Ha ismerte Vad Bill Hickokot, ugyan miért ne ismerhette volna Custer tábornokot is? És ugyanígy a fonákjáról: ha egy bizonyos ponton kétségbe vonjuk szavahihetőségét, bizhatunk-e benne bárhol is?

Amit bizvást igazolhatok: valahányszor pontos dátumot, helyet, nevet közölt Mr. Crabb, lelkiismeretesen utánajártam a dolognak, és adatai minden esetben félelmetesen pontosak voltak – már amikor ellenőrizhettem őket. Akad néhány kivétel: a rendelkezésre álló dokumentumok tanúsága szerint az egyetlen néger, aki jelen volt a Little Bighornnál, Isaiah Dorman névre hallgatott. Igen, de korábban *csakugyan* a sziúk közt élt, és *csakugyan* a völgyben, Reno őrnagy oldalán esett el! „Botts” őrmester neve nem található a Hetedik Lovasezred névlajstromaiban, ám-

bár Edward Botzer őrm. igenis szerepel a veszteséglistán. Az az állítás pedig, hogy Szilaj Ló nem viselt volna harci tolldíszot, nyilvánvalóan téves: a szíu főnök fejdíszé, mint az Előszóban is említetik, jelenleg a tulajdon gyűjteményemet gazdagítja; a kereskedő tisztessége, akitől vásároltam, minden gyanún felül áll.

És így tovább... Egy név azonban minden lajstromról, minden névmutatóból, minden dossziéból hiányzik. Hiába is kutatnák át könyvtáram háromezernyi, Vadnyugatról szóló kötetét, újságkivágásaim, folyóirataim, leveleim százeit, egy bizonyos személyre vonatkozólag a leghalványabb utalást sem lenének, noha korántsem holmi köznapi figuráról van szó, hanem olyan emberről, aki, ha hihetünk neki, részt vett az amerikai határvidék legszínesebb negyedszázadának legrangosabb eseményeiben. *Jack Crabb*re gondolok természetesen.

Így hát, nyájas olvasóim, most, hogy búcsút mondok, az önök avatott kezébe teszem le a döntés jogát. Jack Crabb vagy az ország történelmének legméltatlanabbul mellőzött hőse volt, vagy egy beteges méretekből hazudozó fráter. Bármilyen legyen is a tényállás, a Mindenütt Jelenvaló Szellem irgalmába ajánlom a lelkét, az önével és a magaméval egyetemben.

R. F. S.